

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра гігієни та медичної екології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ

01 вересня 2023 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГІГІЄНА У ФАРМАЦІЇ»**

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 226 «Фармація»

Освітньо-професійна програма: Фармація

2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 29 червня 2023 року).

Розробники:

Професор Бабієнко В.В.

Ст.вик. Шейх Алі Д.Х.

Доцент Коболєв Є.В.

Доцент Ганикіна С.О.

Ст.вик. Шанигін А.В.

Ст.вик. Ватан М.М.

Асистент Рожнова А.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри гігієни та медичної екології
Протокол №1 від «30» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

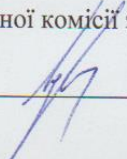

Володимир БАБІЄНКО

Погоджено із гарантом ОПП

Ліна УНГУРЯН

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з медико-біологічних дисципліни ОНМедУ
Протокол № 01 від «29» 08 2023р.

Голова предметної циклової методичної комісії з медико-біологічних дисциплін ОНМедУ

Леонід ГОДЛЕВСЬКИЙ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість:	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	<i>Заочна форма навчання</i>
Кредитів:3		<i>Вибіркова дисципліна</i>
Годин: 90	Спеціальність 226 «Фармація»	<i>Рік підготовки: 2</i>
		<i>Семестр III</i>
		<i>Лекції (0 год.)</i>
		<i>Семінарські (6 год.)</i>
		<i>Практичні (0 год.)</i>
		<i>Лабораторні (0 год.)</i>
		<i>Самостійна робота (84 год.)</i>
		<i>у т.ч. індивідуальні завдання (0 год.)</i>
		<i>Форма підсумкового контролю—залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Метою викладання навчальної дисципліни «Гігієна у фармації» є: вивчення теоретичних основ профілактичної медицини, зокрема гігієни та екології, як наук, які є базисом профілактичної складової професійного світогляду фахівця напряму підготовки «Фармація»; опанування необхідних знань, умінь, дій, цільових завдань, навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни відповідно до Стандарту вищої освіти України.

Завдання:

1. Закладення теоретичних основ гігієни та екології, як наук (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування. Нормативно-методичне забезпечення застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо: профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України;
2. Опанування лабораторних методів дослідження (органолептичні, фізичні, хімічні, біологічні, бактеріологічні методи);
3. Використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму тощо

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральні (ІК):

- ІК – Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фармації та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (переважно англійською) на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність.
- ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК06. Здатність працювати в команді.
- ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК14. Здатність до адаптації та дії у новій ситуації.
- ЗК15. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності
- ЗК16. Здатність проведення експериментальних досліджень на відповідному рівні

Спеціальні фахові (ФК):

ФК07. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН10. Проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики та при виникненні спалахів небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань

ПРН15. Прогнозувати та визначати вплив факторів навколишнього середовища на якість та споживчі характеристики лікарських засобів природного та синтетичного походження та інших товарів аптечного асортименту, організувати їх зберігання відповідно до їх фізико-хімічних властивостей та правил Належної практики зберігання (GSP).

ПРН25. Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати: методи профілактики захворювань, методи лабораторних досліджень навколишнього середовища, нормативно-правові основи Санітарного Законодавства

Вміти:

Надавати відповідну санітарно-гігієнічну оцінку за результатами лабораторних досліджень факторів мікроклімату

Оцінювати якість води за результатами хімічних та мікробіологічних досліджень

Проводити:

- оцінку фізичного розвитку дітей та підлітків за результатами антропометричних досліджень
- профілактичні санітарно-гігієнічні заходи по боротьбі з ВЛП
- люксеметрію рівня природного і штучного освітлення приміщень різного призначення
- відбір проб води на хімічні та мікробіологічні показники.
- хімічний аналіз молочної продукції на предмет фальсифікації.
- оцінку раціону харчування різних вікових груп на відповідність встановленим нормативам
- хімічне, органолептичне, бактеріологічне дослідження якості продуктів харчування та води
- профілактику професійних захворювань та отруєнь
- Визначати біодозу ультрафіолетового випромінювання використовуючи прилад Горбачова.

4. Зміст навчальної дисципліни «Гігієна у фармації»

Змістовий модуль №1 «ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ»

Тема 1 Вода і її гігієнічне значення.

Роль води у виникненні інфекційних захворювань. Гігієнічна оцінка джерел та систем водопостачання. Методи очищення та дезінфекції води. Державні санітарні правила і норми ("Вода питна", 2010р.). Гігієнічні вимоги до води, що використовується при виготовленні лікарських препаратів.

Тема 2 Гігієнічні основи харчування.

Харчування як фактор здоров'я. Фізіологічні норми харчування залежно від умов життя, статі, віку та характеру трудової діяльності, основні напрямки санітарно-гігієнічного контролю.

Тема 3 Грунт та його гігієнічне значення.

Роль ґрунту у виникненні та розповсюдженні захворювань, основні напрямки охорони ґрунту.

Тема 4 Гігієнічні основи благоустрою громадських та виробничих приміщень.

Природне та штучне освітлення приміщень, гігієнічні вимоги до нього. Вентиляція: природна, штучна. Гігієнічна оцінка природної та штучної вентиляції. Опалення та гігієнічні вимоги до нього. Санітарна оцінка різних систем опалення. Роль елементів санітарного благоустрою в роботі аптечних закладів та фармацевтичних підприємств.

Змістовий модуль 2

ОСНОВИ ГІГІЄНИ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 5 Основи гігієни праці та промислової токсикології

Трудова діяльність та фізіологічні функції організму. Фізіологічні зміни в організмі протягом роботи. Стомлення. Перевтома, її причини та запобігання.

Загальні відомості про виробничі шкідливості та професійні захворювання, засоби профілактики. Мікроклімат, струс, шум, випромінювання на фармацевтичних підприємствах. Пил як специфічний фактор при виготовленні ліків.

Шкідливі хімічні речовини. Шляхи знаходження та виділення отрут. Дія виробничих отрут. Залежність токсичної дії від хімічної будови, фізико-хімічних властивостей, експозиції, концентрації та інших факторів. Місцева та загальна дія отрут. Гострі та хронічні отруєння. Боротьба з виробничими шкідливостями. Профілактика професійних захворювань. Гранично допустимі концентрації (ГДК).

Тема 6 Гігієна аптек

Постанова Кабінету Міністрів України №447 від 12.05.1997 р. "Про впорядкування діяльності аптечних закладів лікарських засобів". Основи гігієнічного благоустрою аптек. Гігієнічні вимоги до вибору території, планування, опалення, вентиляції, внутрішнього оздоблення, устаткування. Будівельні норми і правила проектування аптек.

Гігієнічна оцінка технологічних процесів при виготовленні ліків в аптеках. Бактеріальне забруднення повітря, води, обладнання, лікарських середовищ та ін.

Пірогенність ін'єкційних розчинів, її причини та попередження. Гігієнічні вимоги до отримання води очищеної та для ін'єкцій. Санітарно-протиепідемічний режим при виготовленні ліків в аптеках. Боротьба з мікробним забрудненням. Особиста гігієна аптечного персоналу (Наказ МОЗ України №139 від 14.06.1993 р.).

Гігієнічні аспекти наукової організації праці в аптеках. Фізіолого-гігієнічне обґрунтування режиму праці та відпочинку. Виробничі шкідливості та професійні захворювання працівників аптечних закладів. Профілактика професійних захворювань.

Тема 7 Гігієна контрольних-аналітичних лабораторій

Гігієнічні вимоги до розміщення, планування, санітарного благоустрою контрольних-аналітичних лабораторій. Виробничі шкідливості. Профілактичні заходи.

Тема 8 Гігієна аптечних складів

Гігієнічні вимоги до вибору території, розміщення, планування та санітарного благоустрою. Виробничі шкідливості. Профілактичні заходи.

Тема 9 Гігієна праці на фармацевтичних підприємствах

Гігієнічна оцінка сучасних технологічних процесів отримання синтетичних лікарських речовин. Система ОМР.

Санітарно-гігієнічні особливості умов праці при виробництві неорганічних та органічних сполук. Санітарно-гігієнічні та лікувально-профілактичні заходи.

Тема 10 Гігієна праці та оздоровчі заходи при виробництві антибіотиків

Гігієнічна характеристика технологічних процесів отримання антибіотиків біологічним синтезом. Особливості умов праці при виробництві напівсинтетичних та синтетичних антибіотиків. Специфіка впливу виробничих шкідливостей на організм. Професійні захворювання. Санітарно-гігієнічні та лікувально-профілактичні заходи.

Тема 11 Гігієна праці при виробництві фітопрепаратів

Гігієнічна оцінка технологічних процесів отримання фітопрепаратів. Підготовчі процеси та обробка сировини. Особливості екстрагування (мацерація, ремацерація, перколяція, безперервне екстранування, циркуляція та ін.). Професійні шкідливості. Санітарно-гігієнічні та лікувально-профілактичні заходи.

Тема 12 Гігієна праці при виробництві біотехнологічних препаратів

Виробництво біотехнологічних препаратів у сучасних умовах: вітаміни; гормональні, ферментні та ліпосомальні препарати; вакцини; сироватки; діагностичні та ін. Професійні шкідливості та профілактичні заходи

Тема 13 Санітарна освіта

Роль та завдання санітарної освіти в комплексі заходів щодо охорони здоров'я населення. Форми та методи проведення. Участь фармацевтичних працівників у санітарній освіті населення

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		лекції	семінари	практичні	лабораторні
Змістовий модуль 1. «ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ»					
Тема 1 Вода і її гігієнічне значення.	2		2		
Тема 2 Гігієнічні основи харчування.	9		2		7
Тема 3 Грунт та його гігієнічне значення.	7				7
Тема 4 Гігієнічні основи благоустрою громадських та виробничих приміщень.	7				7
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	25		4		21
Змістовий модуль 2. «ОСНОВИ ГІГІЄНИ АПТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ»					
Тема 5 Основи гігієни праці та промислової токсикології	9		2		7
Тема 6 Гігієна аптек	7				7
Тема 7 Гігієна контрольно-аналітичних лабораторій	7				7
Тема 8 Гігієна аптечних складів	7				7
Тема 9 Гігієна праці на фармацевтичних підприємствах	7				7
Тема 10 Гігієна праці та оздоровчі заходи при виробництві	7				7

антибіотиків					
Тема 11 Гігієна праці при виробництві фітопрепаратів	7				7
Тема 12 Гігієна праці при виробництві біотехнологічних препаратів	7				7
Тема 13 Санітарна освіта	7				7
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	65		2		63
	90		6		84

5. Теми лекційних / семінарських / практичних / лабораторних занять

5.1. Теми лекційних занять

Не передбачені

5.2. Теми семінарських занять

№ п/п	Тема	Кількість годин
1	Вода і її гігієнічне значення.	2 год.
2	Основи гігієни праці та промислової токсикології	2 год.
3	Санітарна освіта	2 год.
Разом		6 год

5.3. Теми практичних занять

Не передбачені

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

№ п/п	Тема. Вид самостійної роботи - реферат	Кількість годин
1.	Склад ґрунту та його гігієнічне та епідеміологічне значення.	2
2.	Забруднення та самоочищення ґрунту.	2
3.	Гігієнічне та епідеміологічне значення очищення населених місць.	2
4.	Санітарна охорона ґрунту та ступені його забруднення.	2
5.	Фізіологічна роль та гігієнічне значення води.	2

6.	Види та методи поліпшення якості води.	2
7.	Епідеміологічне значення води.	2
8.	Гігієнічні вимоги щодо якості питної води та її санітарне оцінювання за державним стандартом «Вода питна»	2
9.	Санітарна охорона водоймищ.	2
10.	Фізіолого-гігієнічні основи харчування.	2
11.	Енергетична цінність харчів.	2
12.	Режим харчування.	2
13.	Вітаміни, класифікація. Джерело постачання.	2
14.	Профілактика харчових токсикоінфекцій і хвороб, спричинених вживанням неякісної їжі.	2
15.	Профілактика авітамінозів.	2
16.	Мінеральні речовини, значення для здоров'я.	2
17.	Методи консервування харчів та терміни їх реалізації.	2
18.	Гігієна одягу і взуття.	2
19.	Гігієна тіла та ротової порожнини.	2
20.	Вимоги до особистої гігієни фармацевта.	2
21.	Гігієнічні вимоги до обладнання і устаткування аптечних приміщень.	2
22.	Виробничі шкідливості й небезпечні чинники в роботі фармацевта.	2
23.	Методи запобігання виробничому травматизму та розвитку професійних хвороб в аптечних закладах.	2
24.	Вимоги до санітарного режиму аптек за наказом №275.	2
25.	Профілактичні заходи щодо усунення впливу виробничих шкідливих та небезпечних чинників у роботі фармацевта.	2
26.	Визначення понять «дезінфекція», «стерилізація», режим стерилізації ліків.	2
27.	Вимоги до планування аптек і їх види.	2
28.	Вимоги до забудовлі аптек. Площа земельної ділянки, озелення.	2
29.	Санітарно-показові біологічні чинники чистоти повітря аптек.	2
30.	Види бактеріоцидних ламп, розрахунки їх використання в аптеках.	2
31.	Вимоги до освітлення аптек. Природне та штучне освітлення. Норми освітлення.	2
32.	Вентиляція аптечних приміщень та її види.	2
33.	Розрахунки необхідної штучної вентиляції аптек.	2
34.	Вимоги до планування та утримання аптечних пунктів.	2
35.	Вимоги до виготовлення стерильних та нестерильних ліків за наказом №275.	2
36.	Санітарно-просвітна робота, значення та її форми і методи.	2

37.	Особливості організації санітарно-просвітної роботи в аптеці.	2
38.	Санітарні вимоги до прибирання приміщень, догляду за устаткуванням аптек.	2
39.	Санітарно-гігієнічний контроль за аптечними установами.	2
40.	Заходи дезінфекції робочих місць і контроль якості дезінфекції.	2
41.	Дезінфекція рук фармацевта і контроль якості дезінфекції.	2
42.	Медичні огляди працівників аптек.	2
	Всього	84

7. Методи навчання

Практичні заняття: бесіда, вирішення ситуаційних задач, відпрацювання навичок, заповнення протоколів за темою заняття, виконання лабораторних досліджень.

Самостійна робота: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійна робота з банком тестових завдань.

8. Форми контролю та методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання виконання роботи з приладами, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання активності на занятті.

Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичному занятті:

- Оцінювання теоретичних знань з теми заняття:
  - методи: опитування, вирішення ситуаційної задачі
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.
- Оцінка практичних навичок з теми заняття:
  - методи: оцінювання правильності виконання практичних навичок
  - максимальна оцінка – 5, мінімальна оцінка – 3, незадовільна оцінка – 2.

Оцінка за одне практичне заняття є середньоарифметичною за всіма складовими і може мати лише цілу величину (5, 4, 3, 2), яка округлюється за методом статистики.

Критерії поточного оцінювання на практичному занятті

Оцінка	Критерії оцінювання
«5»	Здобувач вільно володіє матеріалом, бере активну участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, впевнено демонструє практичні навички, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«4»	Здобувач добре володіє матеріалом, бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, демонструє практичні навички з деякими помилками, висловлює свою думку з теми заняття, демонструє клінічне мислення.
«3»	Здобувач недостатньо володіє матеріалом, невпевнено бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, демонструє практичні навички з суттєвими помилками.

«2»	Здобувач не володіє матеріалом, не бере участь в обговоренні та вирішенні ситуаційної задачі, не демонструє практичні навички.
-----	--

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

9. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Отриманий середній бал за навчальну дисципліну для здобувачів, які успішно опанували робочу програму навчальної дисципліни, конвертується з традиційної чотирибальної шкали у бали за 200-бальною шкалою, як наведено у таблиці:

Таблиця конвертації традиційної оцінки у багатобальну шкалу

Традиційна чотирибальна шкала	Багатобальна 200-бальна шкала
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння освітньої компоненти. Конвертація традиційної оцінки (середній бал за навчальну дисципліну) в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету.

Відповідно до отриманих балів за 200-бальною шкалою, досягнення здобувачів оцінюються за рейтинговою шкалою ECTS. Подальше ранжування за рейтинговою шкалою ECTS дозволяє оцінити досягнення здобувачів з освітньої компоненти, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів.

Шкала ECTS є відносно-порівняльною рейтинговою, яка встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність). Оцінка «А» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «В» – оцінці «добре» тощо. При конвертації з багатобальної шкали межі оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» за шкалою ECTS не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі заняття з дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

Здобувачі, які навчаються на одному курсі (однієї спеціальності), на підставі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Конвертація традиційної оцінки з дисципліни та суми балів за шкалою ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

- Робоча програма навчальної дисципліни
- Силабус
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ситуаційні завдання
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

Навчально-методична література:

1. Фармацевтична гігієна.: навчальний посібник/ В.В, Бабієнко, А.В. Мокієнко, О.А. Грузевський – Одеса: Прес-курсер, 2022. 324с.
2. Пропедевтика гігієни; підручник: у 2 т. Т1/ В.В, Бабієнко, А.В. Мокієнко – Одеса: Прес-курсер, 2022. 400с.
3. Пропедевтика гігієни; підручник: у 2 т. Т2/ В.В. Бабієнко, А.В. Мокієнко – Одеса: Прес-курсер, 2022. 400с.

11. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Історія розвитку науки гігієни.
2. Предмет і завдання гігієни.
3. Вклад видатних учених у розвиток гігієни.
4. Методи гігієнічних досліджень.
5. Хімічний склад атмосферного повітря та його гігієнічне значення.
6. Норми хімічного складу повітря.
7. Гігієнічна характеристика сонячної радіації.
8. Фізичні чинники повітря та їх гігієнічне значення.
9. Санітарно-гігієнічне значення забруднення атмосферного повітря.
10. Джерела забруднення повітря.
11. Санітарна охорона атмосферного повітря.
12. Методи знезараження повітря в приміщеннях аптек.
13. Методи визначення мікроклімату виробничих приміщень.
14. Вплив температури, вологості, швидкості руху повітря на здоров'я людей.
15. Склад ґрунту та його гігієнічне та епідеміологічне значення.
16. Забруднення та самоочищення ґрунту.
17. Гігієнічне та епідеміологічне значення очищення населених місць.
18. Фізіологічна роль та гігієнічне значення води.
19. Види та методи поліпшення якості води.
20. Епідеміологічне значення води.
21. Гігієнічні вимоги щодо якості питної води та її санітарне оцінювання за державним стандартом «Вода питна»
22. Санітарна охорона водоймищ.
23. Фізіолого-гігієнічні основи харчування.
24. Енергетична цінність харчів.
25. Режим харчування.
26. Вітаміни, класифікація. Джерело постачання.
27. Профілактика харчових токсикоінфекцій і хвороб, спричинених вживанням неякісної їжі.
28. Профілактика авітамінозів.
29. Мінеральні речовини, значення для здоров'я.
30. охорона ґрунту та ступені його забруднення.

12. Рекомендована література

Основна:

1. Фармацевтична гігієна.: навчальний посібник/ В.В, Бабієнко, А.В. Мокієнко, О.А.Грузевський – Одеса: Прес-курер, 2022. 324с.
2. Пропедевтика гігієни; підручник: у 2 т. Т1/ В.В, Бабієнко, А.В. Мокієнко – Одеса: Прес-курер, 2022. 400с
Пропедевтика гігієни; підручник: у 2 т. Т2/ В.В. Бабієнко, А.В. Мокієнко – Одеса: Прес-курер, 2022. 400с.

Додаткова:

- 1.«Гігієна у практиці лікаря стоматолога»; навчально-методичний посібник/ Бабієнко В.В, Мокієнко А.В, Коболев Є.В./ Одеса: Прес-курер. 2022р. 180с.
2. Гігієна води та водопостачання населених місць: навчальний посібник/ Бабієнко В.В, Мокієнко А.В. – Одеса: Прес-курер, 202

13. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / AmericanMedicalAssociation
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. www.gmc-uk.org - *General Medical Council (GMC)*
7. www.bundesaerztekammer.de – Німецька медична асоціація